

ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК ЖІНОК – НОВАЦІЙНИЙ РІЗНОВИД ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ (КРИТЕРІЇ ДЛЯ ВІОКРЕМЛЕННЯ)

MILITARY REGISTRATION OF WOMEN – AN INNOVATIVE VARIETY OF MILITARY REGISTRATION ACCORDING TO THE LEGISLATION OF UKRAINE (CRITERIA FOR SELECTION)

Коломось Т.О., д.ю.н., професор,
Член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України,
декан юридичного факультету
Запорізький національний університет

Колпаков В.К., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

Кремova Д.С., PhD,
викладач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

В умовах зовнішньої збройної агресії проти України істотно актуалізується проблематика кадрового забезпечення ЗСУ в аспекті його «якісного», безперервного, своєчасного наповнення. Важливо забезпечити не лише кількісні показники кадрового забезпечення відповідних державних інституцій, а й їх «якісні» аналоги та резервність їх для своєчасного реагування на потреби держави у фахівцях для вирішення завдань обороноздатності. Саме тому важливо зосереджувати увагу як на кількісних, так і на «якісних» показниках кадрового забезпечення ЗСУ у розрізі не тільки тих осіб, які спроможні виконувати відповідні завдання держави в умовах існування останньої, а й у разі зміни умов існування держави, зміни загроз, їх інтенсивності тощо. Задля цього актуалізується роль і значення облікової процедури, зорієнтованої на призовників (потенційних військовослужбовців у майбутньому), військовозобов'язаних (їх реальний аналог в умовах сьогоденних потреб держави), а також резервістів («кадрове забезпечення», спроможне додатково долучитися у разі потреби в умовах реальних потреб держави). З огляду на нагальні потреби держави у «якісних» кадрах для забезпечення ЗСУ та інших військових формувань «виконання ними завдань у мирний час і насамперед в особливий період нагальності набуває впровадження у законодавство та у правозастосування новаційних інститутів, які дозволяють вирішувати ці питання, максимально орієнтовані на кількісні та якісні характеристики. Враховуючи певну «популярність» важливих для потреб військової служби спеціальностей та / або професій серед жінок, запозичуючи позитивний досвід існування «жіночою військовою обліку» у зарубіжних країнах, відповідний новаційний для вітчизняного законодавства інститут впроваджено (з відтермінуванням практичного втілення у життя), із закріпленням його засад одночасно у декількох різних за юридичною силою нормативно-правових актах. Цей різновид військового обліку варто вважати особливим серед всього розмаїття вже існування з огляду на його полікритеріальність. Його унікальність зумовлена одночасним використанням декількох критеріїв («статевий», «професійний», «за станом здоров'я», «віковий», «за сімейним станом»), які, доповнюючи один одного, й формують його зміст. Нормативно-правове послідовність закріплення критеріїв дозволяє виділити «визначальні», які фактично й виокремлюють цей різновид («жінки», «які набули спеціальність та / або професію, передбачену Переліком»), й «загальні» ті, що характерні для будь-якого з різновидів військового обліку. З огляду на новаційність характеру різновиду відповідного обліку та вже наявні фахові дискусії щодо змісту положень законодавства, що його закріплюють, пропонується посилити «якість» цих положень шляхом уточнення «професійного» критерію у частині можливої наявності досвіду практичної роботи жінки за фахом.

Ключові слова: військова служба, військовий облік жінок, критерії, законодавство, «якість законодавства», полікритеріальність.

In the conditions of external armed aggression against Ukraine, the issue of personnel support of the Armed Forces in terms of its «quality», uninterrupted, timely filling is significantly updated. It is important to ensure not only the quantitative indicators of staffing of the relevant state institutions, but also their "quality" analogues and their redundancy for timely response to the state's needs for specialists to solve defense capability tasks. That is why it is important to focus attention on both the quantitative and «qualitative» indicators of personnel support of the Armed Forces in terms of not only those persons who are able to perform the relevant tasks of the state in the conditions of the state's existence, but also in the case of changes in the conditions of the state's existence, changes in threats, their intensity etc. For this purpose, the role and significance of the accounting procedure focused on conscripts (potential military personnel in the future), conscripts (their real analogue in the conditions of the current needs of the state), as well as reservists («personnel support», capable of additionally joining in case of need in the conditions real needs of the state). In view of the state's urgent needs for «quality» personnel to ensure the Armed Forces and other military formations, «the performance of their tasks in peacetime and, above all, in a special period, the implementation of innovative institutions in legislation and law enforcement, which would allow solving these issues, as much as possible, becomes urgent on quantitative and qualitative characteristics. Taking into account the certain «popularity» of specialties and / or professions important for the needs of the military service among women, borrowing the positive experience of the existence of «women's military accounting» in foreign countries, the corresponding innovative institute for domestic legislation was implemented (with a postponement of its practical implementation), with its consolidation basis at the same time in several legal acts differing in legal force. This type of military accounting should be considered special among all the variety already existing in view of its polycriteria. Its uniqueness is due to the simultaneous use of several criteria («gender», «professional», «health», «age», «marital status»), which complement each other and shape its content. The regulatory and legal sequence of fixing the criteria makes it possible to single out the «defining» ones that actually distinguish this type («women», «who have acquired a specialty and / or profession provided for in the List»), and «general» ones that are characteristic of any of types of military accounting. In view of the novelty of the nature of the type of accounting and the already existing professional discussions regarding the content of the provisions of the legislation enshrining it, it is proposed to strengthen the "quality" of these provisions by clarifying the «professional» criterion in terms of the possible presence of practical work experience of a woman by profession.

Key words: military service, military registration of women, criteria, legislation, "quality of legislation", multi-criteria.

Вступ. Актуальність теми. В умовах зовнішньої проблематика кадрового забезпечення ЗСУ в аспекті його збройної агресії проти України істотно актуалізується «якісного», безперервного, своєчасного наповнення.

Важливо забезпечити не лише кількісні показники кадрового забезпечення відповідних державних інституцій, а й їх «якісні» аналоги та резервність їх для своєчасного реагування на потреби держави у фахівців для вирішення завдань обороноздатності. Саме тому важливо зосереджувати увагу як на кількісних, так і на «якісних» показниках кадрового забезпечення ЗСУ у розрізі не тільки тих осіб, які спроможні виконувати відповідні завдання держави в умовах існування останньої, а й у разі зміни умов існування держави, зміни загроз, їх інтенсивності тощо. Задля цього актуалізується роль і значення облікової процедури, зорієнтованої на призовників (потенційних військовослужбовців у майбутньому), військовозобов'язаних (їх реальний аналог в умовах сьогоденних потреб держави), а також резервистів («кадрове забезпечення», спроможне додатково долучитися у разі потреби в умовах реальних потреб держави). Зосереджуючись на «якісній» характеристиці як потенційного, так і реального кадрового забезпечення вирішення задач держави й насамперед в умовах реальних загроз її обороноздатності, незалежності й територіальної цінності, вищезазначена облікова процедура має також модифікуватися з огляду на останнє. Військовий облік не має зосереджуватися лише на фіксації будь-яких даних щодо потенційного і реального спроможного кадрового ресурсу військових формувань держави, а вирішувати завдання держави щодо формування бази відомостей про «якісно спроможні» кадрові ресурси держави для вирішення будь-яких її завдань як в умовах мирного, так і воєнного (в т.ч. в умовах загроз) часу. Відхід від «загального» до «якісно-орієнтованого» спрямування військового обліку й зумовили оновлення правових засад існування відповідної процедури в цілому та з'ясування ефективності впровадження новітніх її різновидів, саме з урахуванням реальних потреб сьогодення, зумовлених зовнішніми загрозами, а у подальшому і збройною агресією проти України. Прийняття низки нормативно-правових актів, зорієнтованих на впровадження військового обліку жінок (Наказ Міноборони України № 35 від 07.02.2022 року, 3 313 від 11.10.2021 року й внесення змін до ряду чинних актів), актуалізували питання з'ясування його особливості як різновиду військового обліку в цілому та досконалості «критеріальності» його виокремлення як самостійного різновиду. **Мета** роботи полягає у тому, щоб на підставі аналізу нормативно-правових положень з'ясувати особливість військового обліку жінок як самостійного різновиду відповідного обліку в цілому та досконалості запропонованого критеріального підходу для його виокремлення саме як новітнього різновиду військового обліку за законодавством України. **Об'єкт роботи** формують суспільні відносини, які виникають у зв'язку із військовим обліком як видом процедури в цілому. **Предмет** дослідження – це новітній характер військового обліку жінок як різновиду відповідної процедури з огляду на запропонований полікритеріальний підхід. **Методологію дослідження** формують як загальні методи наукового дослідження, так і спеціальні. За допомогою методу діалектичного аналізу відповідний різновид військового обліку розглянуто у його генезі, а методи логічний, системний, спеціально-юридичний, порівняльно-правовий дозволили зосередитися на відповідному різновиді військового обліку й виділити його особливості, проблемні питання унормування засад впровадження, а моделювання та прогнозування – запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Ступінь дослідження проблеми. Питання військового обліку жінок, з урахуванням того, що засади його унормовано лише відносно нещодавно, безпосередньої зацікавленості у вчених-юристів, із поглибленим його аналізом, ще не обумовили, проте в наявності роботи, в яких ці питання висвітлюються у контексті дослідження більш змістовної проблематики. Отже, проблематика публічного

адміністрування у сфері оборони і захисту держави, правовий статус ЗСУ, військова служба як різновид публічної служби й правові засади її визначення, правовий статус громадянина України й реалізація його складових – ці та інші питання висвітлюють у своїх роботах вчені-юристи (наприклад, роботи В. Пашинського, В. Настюка, Р. Шаповалова та ін.) й фрагментарно зупиняються на військовому обліку в цілому та його правових засадах існування. У контексті унормування засад військового обліку жінок з'явилося декілька робіт у публіцистичних фахових виданнях (наприклад, роботи Т. Шуляк), із аналізом новел законодавства та порушенням декількох проблемних питань його правозастосування. Втім робіт, в яких би безпосередньо досліджувався військовий облік жінок як новий різновид військового обліку, критеріальність його виокремлення, немає, що й актуалізує значення роботи.

Основний зміст. І. Критерії для виокремлення військового обліку жінок як новітнього різновиду обліку у законодавстві України. Згідно із п. 2 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 року № 921 (зі змінами та доповненнями), військовий облік є «складовою змісту мобілізаційної підготовки держави та полягає у цілеспрямованій діяльності державних органів, підприємств, установ та організацій щодо фіксації, накопичення та аналізу військово-облікових даних призовників і військовозобов'язаних із відображенням їх у військово-облікових документах, а також здійснення контролю за дотриманням призовниками і військовозобов'язаними, посадовими особами державних органів, підприємств, установ та організацій встановлених правил військового обліку» [1]. Аналіз змісту п. 3 цього ж Порядку дозволяє з'ясувати, що метою військового обліку є «... забезпечення повного і якісного укомплектування ЗСУ та інших військових формувань, утворених відповідно до законів, особовим складом у мирний час та особливий період» [1]. Тобто, мова йде про: 1) кадрове забезпечення ЗСУ та інших військових формувань, яке має відповідати вимогам: а) повноти; б) якості; 2) про «постійне забезпечення повноти та достовірності даних щодо кількісних та якісних показників такого кадрового забезпечення» (п. 5 Порядку).

З прийняттям наказів Міноборони України від 11.10.2021 року № 313 та від 07.02.2022 року № 35 з'являється додатково ще один різновид військового обліку – військовий облік жінок, особливість якого зумовлена одночасним поєднанням декількох критеріїв для його позначення, а отже і виокремлення. Якщо у зазначеному Порядку, а також в Законі України від 25.03.1992 року «Про військовий обов'язок і військову службу» для виокремлення всього розмаїття різновидів військового обліку використовуються поодинокі критерії («простий» варіант поділу), а саме: за призначенням виокремлення загальної і спеціальної різновиди (ст. 35 Закону), за обсягом і деталізацією виокремлюються персонально-якісний, персонально-первинний, персональний (ст. 34 Закону), за особливістю суб'єкта – військовий облік громадян України, які проживають за кордоном (ст. 36 Закону) і при цьому для тих, облік щодо яких здійснюється, використовується для позначення слова «особи», «громадяни України», а також «призовники», «військовозобов'язані», «резервісти» (ч. 3 ст. 33 Закону). Тоді як Накази (вже навіть у своїй назві) закріплюють «уточнений» полікритеріальний різновид військового обліку – «військовий облік жінок військовозобов'язаних згідно із Переліком спеціальностей та / або військово-обліковими спеціальностями, після одержання яких вони беруться на облік, з 01.10.2022 року» (пп 1 п. 3 Наказу № 35). Тобто, можна стверджувати, що по-перше, уточнення зроблено ізказівкою на стать особи, яка підлягає військовому обліку. При цьому цікаво, що для одночасного уточнення щодо решти осіб, які можуть бути

суб'єктами, щодо яких такі облікові дії здійснюються, зроблено. І це не є помилкою, бо слово «особа» охоплює всіх без винятку суб'єктів, щодо яких може здійснюватися військовий облік на загальних засадах. Уточнення щодо цього особливого різновиду військового обліку є невідповідним, бо його унікальність зумовлена не лише самою статтю особи, щодо якої здійснюються облікові дії, а одночасним поєднанням з особою, яка є жінкою, кількох ознак, які відіграють роль критерія для виділення відповідного різновиду військового обліку. Проте водночас варто все ж таки визнати, що первинним («базовим», «домінуючим») у цьому переліку критеріїв є т. зв. «статевий критерій», бо всі решта критеріїв мають значення лише по відношенню до жінок, а не осіб в цілому. Про це свідчать навіть назви зазначених наказів Мініборони України, а також ті положення, які закріплюють цей різновид військового обліку в інших нормативно-правових актах, що регламентують відносини військового обліку в цілому.

По-друге, мова йде про т. зв. «професійний критерій», а саме: «жінки, які мають спеціальність та / або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою, визначеною в переліку, затвердженому Мініборони України...» (п. 11 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»), «взяття жінок на військовий облік військовозобов'язаних згідно з Переліком спеціальностей та / або професію, споріднених з відповідними військово-обліковими спеціальностями...» (пп. 1 п. 3 Наказу Мініборони України від 07.02.2022 року № 35). Тобто, військовому обліку підлягають не всі жінки, як це, наприклад, передбачено у законодавстві Ізраїлю, Норвегії [2; 3], а лише ті, що одержали «унормовану спеціальність або професію, яка є спорідненою з відповідною військово-обліковою спеціальністю» (Наказ Мініборони України від 11.10.2021 року № 313). Це дозволяє стверджувати, що військовий облік для жінок не є загальнообов'язковим, що і відрізняє його від чоловічого аналогу, а «прив'язаний» до спеціальності та / або професії жінки, а отже він стосується лише «жінок певних спеціальностей та / або професій». Він не є «суто жіночим» (бо не охоплює всіх жінок) й водночас не є суто професійним, бо для військового обліку чоловіків цей критерій не є визначальним, а отже новаційний різновид військового обліку жінок можна умовно назвати «військовий облік жінок за професійною ознакою» («жіночо-професійний» різновид обліку). Лише у поєднанні «статевий» критерій та «професійний» критерій дозволяє виокремити цей різновид військового обліку як самостійний.

Детальний аналіз положень законодавства, яке регламентує відносини військового обліку жінок, дозволяє виділити ще два-три критерія, на які законодавець звертає увагу, а саме: «...жінки... та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком, беруться на військовий облік військовозобов'язаних» (п. 11 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу») – два критерія, «жінки ... за умови їх придатності до проходження військової служби за станом здоров'я, віком та сімейним станом» (п. 18 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних) – три критерія – «стан здоров'я», «вік», «сімейний стан». Проте, навіть з огляду на їх перерахування як передумови для військового обліку жінок у законодавстві, вважати їх особливими, унікальними, такими, що обумовлюють новаційний характер відповідного різновиду військового обліку, не варто. Вони не відрізняються від аналогічних ознак, характерних для військового обліку чоловіків. Проте ними і не можна нехтувати, бо для військового обліку жінок вони мають бути поряд із «статевою» та «професійною» ознакою і у разі їх відсутності («непридатності за станом здоров'я» жінки, наприклад, її на військовий облік не візьмуть). Інша справа, що ці ознаки цілком можна вважати загальними,

хоча й обов'язковими для будь-якого різновиду військового обліку. З огляду на це законодавець і розмістив їх у переліку ознак такого обліку (а відповідно і критеріїв для виділення різновиду) після закріплення «статевої» та «професійної» ознак як «визначальних», таких, що й зумовлюють новаційний характер відповідного різновиду військового обліку.

Отже, для виокремлення новаційного (такого, що раніше не був унормований) різновиду військового обліку законодавцем запропоновано кілька критеріїв одночасно, що дозволяє вести мову про полікритеріальність виокремлення. Серед таких критеріїв: а) «статевий» (жінки підлягають обліку); б) «професійний» (набуття спеціальності та / або професії, яка є спорідненою військово-обліковій спеціальності); в) за станом здоров'я («придатність до військової служби»); г) «віковий» (з моменту досягнення «мінімального» й до досягнення «граничного», щоправда, наявність «професійного» критерію певним чином корелюється із «віковим» критерієм, бо передбачає час для набуття спеціальності та / або професії, з дотриманням термінів навчання, здобуття рівня освіти тощо); д) «сімейний» або «родинний» («придатність з урахуванням сімейного стану»). Всі критерії є обов'язковими, взаємодоповнюють один одного, утворюючи «полікритеріальність», закріплюються у законодавстві з акцентом на їх визначальну роль для виокремлення різновиду військового обліку («від унікальних до загальних»).

II. «Якість» унормування критеріїв військового обліку жінок у законодавстві України: ознаки «дефектності» та їх вплив на правозастосування. Ефективність застосування законодавства в цілому, а тим більше у разі впровадження новаційних інститутів, багато у чому зумовлена «якістю» унормування. Аналізуючи положення законодавства України, яке регламентує відносини військового обліку жінок, варто зазначити, що деякі його положення вже викликають певні дискусії у середовищі фахівців (наприклад, роботи Т. Шуляк) ще до їх практичного застосування («...взяття жінок... з 01 жовтня 2022 року» (пп. 1 п. 3 Наказу Мініборони України від 07.02.2022 року № 35) й зумовлюють потребу концентрації уваги на них задля можливого «якісного корегування». Навіть з огляду на активізацію законопроектної роботи в Україні стосовно відтермінування впровадження відповідного різновиду військового обліку безпосередньо у життя, перегляду переліку спеціальностей та / або професій, а також можливості добровільного його характеру (дискусії у фаховому середовищі, виступи представників Мініборони України у ЗМІ тощо), все ж таки, на жаль, поза увагою залишають «базові» положення чинного законодавства, які закріплюють засади відповідного різновиду військового обліку і зміст яких викликає вже дискусії з огляду їх майбутнього застосування. Визначаючи важливу роль «жінок певних професій та спеціальностей» для військової служби як у мирний час, так і в особливий період, нормотворець запропонував варіант переліку «важливих для військової служби» спеціальностей та професій й їх співвідношення (спорідненість) із військово-обліковими спеціальностями. Так, наприклад, у Переліку, затвердженому Наказом Мініборони України від 11.10.2021 року № 313 (у редакції Наказу від 07.02.2022 року № 35) до таких спеціальностей включено: «хімія, хімічні технології та інженерія, біологія», а до професій – «...кухарі», «перекладачі та усні перекладачі» (Перелік). При цьому одразу ж варто звернути увагу, що стосовно військового обліку жінок мова йде не про Перелік спеціальностей та / або професій, споріднених з відповідними військово-обліковими спеціальностями, який затверджений Наказом Мініборони України від 07.02.2022 року № 35 (т. зв. «великий Перелік» або ж «загальний Перелік»), що враховуються стосовно військового обліку в цілому, а про т.зв. «малий Перелік» («жіночий професійний Перелік»), у назві якого чітко зазначено

«... після одержання яких жінки беруться на військовий облік військовозобов'язаних» (Перелік).

Аналіз назви цього Переліку, а також відповідних доповнень до Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, зокрема п. 18, в яких передбачено «після одержання ...» та «жінки, які мають фах, споріднений ...» відповідно, виникає питання щодо того, що «професійний критерій» військового обліку жінок пов'язаний із «одержанням», «набуттям», «наявністю» у жінок певної (із запропонованого Переліку) спеціальності або ж професії. У різних нормативно-правових актах з питань військового обліку жінок одночасно використовується кілька слів для позначення «професійного критерію» – «спеціальність», «професія», «фах», що цілком логічно дозволяє стверджувати, що його наявність буде з'ясуватися на підставі поданого жінкою документу про освіту (про набуття фаху, спеціальності, професії). Цілком логічно, що з'ясувати достовірність відповідних даних цілком можливо з використанням системи ЄДЕБО. Водночас аналіз цих же положень змушує порушити питання про те, що, впроваджуючи відповідний новаційний різновид військового обліку, нормотворець прагнув «наситити» кадрове забезпечення ЗСУ та інших військових формувань професіоналами, які не лише можуть підтвердити набуття певної спеціальності та / або професії, а й професійно виконувати свої обов'язки під час військової служби. Отже, виникає ряд питань – якщо особа набула відповідної, однак не працює (взагалі не працювала) за спеціальністю та / або професією; якщо особа не має документу, який підтверджує набуття відповідної спеціальності та / або професії, проте впродовж тривалого часу працює у відповідній сфері, а можливо і на певній посаді, пов'язаній із практичними компетентностями особи; якщо особа під час навчання у закордонному ЗВО набула спеціальність, яка за підсумками нострифікації є частково релевантною вітчизняному аналогу, що передбачає взуття жінки на військовий облік? І головне запитання – важливим для військового обліку жінок та вирішення питань «якісного» кадрового забезпечення ЗСУ та інших військових формувань є лише набуття жінкою певної спеціальності та / або професії, чи все ж таки її професійні компетентності, апробовані на практиці? З огляду на це важливим є забезпечення «чистоти» змісту нормативно-правових положень, які визначають засади існування військового обліку жінок, їх «якість», яка унеможливила б будь-які дозвільні тлумачення відповідних положень та сприяла б уніфікації практики правозастосування. Цілком логічним вбачається все ж таки уточнення позиції законодавця стосовно практичного застосування

положень щодо «професійного» критерію військового обліку жінок – це лише спеціальність (документ про набуття освіти за спеціальністю) або ж і досвід практичної роботи за спеціальністю, посада, яку особа обіймає. З огляду на «якісну спрямованість» відповідного новаційного різновиду військового обліку щодо кадрового забезпечення ЗСУ та інших військових формувань, бажано було б доповнити положення п. 18 Порядку організації та ведення військового обліку призовників та військовозобов'язаних після слів «затверджується КМУ» та / або досвід практичної роботи за відповідним фахом», а також доповнити Накази Міністерства Оборони України від 11.10.2021 року № 313 та від 07.02.2022 року № 35 у назві «Переліку спеціальностей...» після слів «одержання яких» словами «або ж у разі наявності досвіду практичної роботи за ними».

Висновки. З огляду на нагальні потреби держави у «якісних» кадрах для забезпечення ЗСУ та інших військових формувань «виконання ними завдань у мирний час і насамперед в особливий період нагальності набуває впровадження у законодавство та у правозастосування новаційних інститутів, які дозволяли б вирішувати ці питання, максимально орієнтуючись на кількісні та якісні характеристики. Враховуючи певну «популярність» важливих для потреб військової служби спеціальностей та / або професій серед жінок, запозичуючи позитивний досвід існування «жіночого військового обліку» у зарубіжних країнах, відповідний новаційний для вітчизняного законодавства інститут впроваджено (з відтермінуванням практичного втілення у життя), із закріпленням його засад одночасно у декількох різних за юридичною силою нормативно-правових актах. Цей різновид військового обліку варто вважати особливим серед всього розмаїття вже існування з огляду на його полікритеріальність. Його унікальність зумовлена одночасним використанням декількох критеріїв («статевий», «професійний», «за станом здоров'я», «віковий», «за сімейним станом»), які, доповнюючи один одного, й формують його зміст. Нормативно-правова послідовність закріплення критеріїв дозволяє виділити «визначальні», які фактично й виокремлюють цей різновид («жінки», «які набули спеціальність та / або професію, передбачену Переліком»), й «загальні» ті, що є характерними для будь-якого з різновидів військового обліку. З огляду на новаційність характеру різновиду відповідного обліку та вже наявні фахові дискусії щодо змісту положень законодавства, що його закріплюють, пропонується посилити «якість» цих положень шляхом уточнення «професійного» критерію у частині можливої наявності досвіду практичної роботи жінки за фахом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Порядок організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних : Постанова Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921 (зі змінами та доповненням). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2016-%D0%BF#Text>
2. Ворожбит О. Не шукайте жінку : [якою бачиться гендерна рівність у питанні призову до війська]. Український тиждень. 2015. № 9. С. 32-33.
3. Петренко Є. Найбільша жіноча армія у світі : [Цахал – Армія оборони Ізраїлю... одна з найбільш технологічно досконалих армій світу]. Демократична Україна. 2013. 12 квітня (№ 15). С. 5.